

»Zlato sonce« - priznanja za izjemne dosežke stroke varstva pri delu, ki so v evidenco dobitnikov nagrad in priznanj Avgusta Kuharja zapisana kot enakovredna

Uvod: Pravilnik o kriterijih in postopkih za podelitev nagrad in priznanj Fundacije Avgusta Kuharja določa, da je fundacija dolžna voditi natančno evidenco o nagrajencih in dobitnikih priznanj. Evidenco je treba voditi posebej za vsako obliko nagrade oziroma priznanj. Pravilnik pa tudi določa, da se v evidenco vpišejo tudi prejemniki tistih drugih priznanj za delo na področju varnosti in zdravja pri delu, ki so jih pred ustanovitvijo nagrad in priznanj Avgusta Kuharja prejeli strokovni delavci iz Slovenije in ki jih kot enakovredne odobri Zveza društev varnostnih inženirjev Slovenije. Pravilnik pa sam določa, da se v evidenco prejemnikov nagrad Avgusta Kuharja vpišejo prejemniki zveznih jugoslovanskih priznanj "Zlato sonce" iz Slovenije v letih 1987 - 1989.

O priznanju »Zlato sonce«: Leta 1987 je bil podpisan zvezni jugoslovanski družbeni dogovor o vodenju akcije »V službi varstva – v službi človeka«. Dogovor so podpisali Zveza sindikatov Jugoslavije, Skupščina Jugoslavije, Zvezna konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva, Gospodarska zbornica Jugoslavije, Zveza socialistične mladine Jugoslavije, Zveza skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Jugoslavije, Zveza skupnosti zdravstvenega zavarovanja in zdravstva Jugoslavije, Zveza invalidov dela Jugoslavije, Zveza inženirjev in tehnikov Jugoslavije, Združenje zavarovalnih organizacij Jugoslavije, Jugoslovanska zveza za izboljšanje varstva pri delu ter časopisno-založniška delovna organizacija »Zaštita na radu«. Družbeni dogovor je bil objavljen v Uradnem listu SFRJ. Cilj akcije »V službi varstva – v službi človeka« je bila humanizacija dela in čim boljše varstvo človeka v delovnem procesu. Akcija naj bi imela delovno-tekmovalno naravo. Delovnim in drugim organizacijam ter posameznikom se naj bi podeljevala priznanja za najboljše dosežke pri humanizaciji dela oziroma za izboljševanje delovnih pogojev in za ohranjanje zdravja ter delovne sposobnosti delavcev. V akcijo naj bi bile vključene vse delovne in druge organizacije v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji..

V akciji »V službi varnosti – v službi človeka« so se podeljevala naslednja priznanja:

1. kip »Zlato sonce«,
2. plaketa »Zlato sonce« ,
3. medalja »Zlato sonce.

Dobitniki so prejeli ustrezno kovinsko odličje v obliki dveh rok, ki ščitita sonce. Sonce je predstavljalo delavčevo zdravje in življenje.

Poleg družbenega dogovora je bil pripravljen še Poslovnik o delu Koordinacijskega odbora akcije »V službi varnosti – v službi človeka«, Pravilnik o podeljevanju priznanj v okviru akcije »V službi varnosti – v službi človeka« ter dokument o kategorijah in kriterijih za podelitev družbenih priznanj (obveznosti tekmovalcev) z navodilom in obrazcem, kako pripraviti kandidaturo za kolektivne dobitnike in posameznike.

Ta družbena priznanja so se podeljevala v Beogradu ob 4. aprilu – jugoslovanskemu dnevu varstva pri delu. Četrty april je bil namreč razglašen za jugoslovanski dan varstva pri delu v spomin na 4. april 1965, ko sta tedanja voditelja SFR Jugoslavije Josip Broz Tito in Edvard Kardelj podpisala ukaz o razglasitvi Temeljnega zakona o varstvu pri delu – prvega takšnega zakona v jugoslovanski zgodovini. Dan varstva pri delu naj bi namreč postal priložnost za pregled doseženega na področju varstva pri delu z namenom spodbujati razvoj varstva pri delu, humanizacijo dela ter zmanjševanje števila poškodb pri delu, poklicnih bolezni in

invalidizacije delavcev. Vsako leto je bilo razdeljeno določeno število kipov, plaket in medalj »Zlato sonce« dobitnikom iz vseh federalnih enot takratne Jugoslavije.

V Sloveniji je po letu 1988 vodenje akcije prevzela tedanja enotna Zveza sindikatov Slovenije. Na podlagi vsakoletnega javnega razpisa v sindikalnem glasilu Delavska enotnost so kandidate za priznanja predlagali občinski sveti sindikatov oziroma republiški odbori sindikatov dejavnosti v tesni povezavi z društvi varnostnih inženirjev in tehnikov. Slovenija je v akciji sodelovala od leta 1987 do 1989. V slovenskih delovnih organizacijah, ki so prejele kip »Zlato sonce« je Zveza sindikatov Slovenije organizirala tudi svečano medijsko predstavitev dobitnikov v Sloveniji.

V letu 1990, ko se je Slovenija zaradi razhajanj v SFR Jugoslaviji začela pripravljati na osamosvojitve, se Slovenija ni več želela udeleževati te jugoslovanske akcije. Toda slovenska strokovna javnost je pozitivno sprejela podeljevanje priznanj za izjemne dosežke v stroki varstva pri delu, kakršno je bilo jugoslovansko priznanje »Zlato sonce«. Zato je v tistem času v Zvezi društev varnostnih inženirjev Slovenije kot v tedanji Zvezi sindikatov Slovenije prvič prišlo do pobude za ustanovitev slovenske nagrade za izjemne dosežke varstva pri delu. Ta pobuda se je ponavljala na vsaki skupščini Zveze društev, dokler prav s tem namenom ni bila ustanovljena Fundacija Avgusta Kuharja in slovenska nagrada ter priznanja Avgusta Kuharja za izjemne dosežke stroke varnosti in zdravja pri delu.

Seznam dobitnikov kipov, plaket in priznanj »Zlato sonce« iz Slovenije po letih:

LETO 1987:

Za leto 1987 je bilo v vsej SFR Jugoslaviji podeljeno 7 kipov, 27 plaket in 33 medalj »Zlato sonce«.

Svečana podelitev priznanj za leto 1987 je bila v Sloveniji 6. julija 1988 v prostorih Doma sindikatov, Dalmatinova ulica 4, Ljubljana.

Kip »Zlato sonce«:	POJASNILO: ni bilo dobitnika iz Socialistične republike Slovenije.
Plaketa »Zlato sonce«:	1. Delovna organizacija Belinka Ljubljana, 2. Emil Marušič, Luka Koper.
Medalja »Zlato sonce«:	1. Vladimir Pahor, Zavod za varstvo pri delu Ljubljana, Poslovna enota Koper, 2. Anton Kapus, Sava Kranj, 3. Franc Kocbek, Zlatorog Maribor, 4. Oskar Jogan, SGP Stavbenik Koper, 5. Boris Kramžar, predsednik Društva varnostnih inženirjev in tehnikov Ljubljana, 6. Janez Šmalc, Delovna organizacija Konus Slovenske Konjice.

LETO 1988:

Za leto 1988 je bilo v vsej SFR Jugoslaviji podeljeno 8 kipov, 34 plaket in 61 medalj »Zlato sonce«.

Svečana podelitev priznanj za leto 1988 v Sloveniji je bila 20. aprila 1989 v poslovni zgradbi delovne organizacije KONUS v Slovenskih Konjicah.

Kip »Zlato sonce«:	1. DO KONUS, Kemijska in usnjarsko predelovalna industrija Slovenske Konjice.
Plaketa »Zlato sonce«:	1. Zavod SRS za varstvo pri delu (tehnične in tehnološke vede) Ljubljana, 2. mag. sci. Marijan Hrušovar, zdravnik – specialist medicine dela, vodja Zdravstvenega doma Štore, Zdravstveni center Celje, TOZD zdravstveni dom, služba osnovne zdravstvene dejavnosti Štore, Celje, 3. DO »Luka« Koper, 4. DO »Sava Kranj«, Industrija gumijevih, usnjenih in čeličnih izdelkov, Kranj, 5. Služba varstva pri delu in okolja, SOZD Mariborska tekstilna tovarna, Maribor, 6. dipl. stojni inž. in dipl. politolog Peter Polak, strokovni sodelavec v službi za kakovost DO »Iskra – Telematika«, Kranj,
Medalja »Zlato sonce«:	1. Kovinoplastika Lož, Industrija kovinskih in plastičnih izdelkov, Stari trg, 2. dipl. inž. Adolf Flajsinger, podpredsednik Društva varnostnih inženirjev in tehnikov Maribor, 3. Industrija bombažnih izdelkov Kranj, 4. inž. Zoran Krejić, vodja službe za varstvo pri delu in varstvo okolja v Železarni Jesenice, 5. inž. Vekoslav Cee, vodja varstva pri delu in požarne varnosti, Živilski kombinat »Intes« Maribor, 6. dipl. inž. Vladimir Kosič, vodja službe varstva pri delu, Soško gozdno gospodarstvo Tolmin, 7. DO Gorenje – mali gospodinjski aparati Nazarje, 8. TOZD Skladišča in transport – Kovinotehna, Celje, Prekladne storitve na železniških postojankah in drugih mestih, Celje, 9. Tovarna usnja Slovenj Gradec, 10. Dr. Rudi Čajavec, specialist medicine dela, prometa in športa, TOZD Zdravstveni dom Celje, 11. Bruno Krištof, Dravske elektrarne Maribor, 12. inž. Jože Kek, vodja službe varstva pri delu v Tekstilni tovarni JUTEKS Žalec, 13. inž. Martin Sedovnik, Tekstilna tovarna JUTEKS Žalec, 14. Andrej Resnik, KV kovinostrugar, opravljalec nalog konstruiranja, MER – DO Mlinsko predelovalna industrija Celje, 15. dipl. inž. Karlo Turk, vodja službe za varstvo pri delu v DO Goričke opekarne Bukovica, Renče.

LETO 1989:

Za leto 1989 je bilo v vsej SFR Jugoslaviji podeljeno 5 kipov, 24 plaket in 27 medalj »Zlato sonce«.

Svečana podelitev priznanj za leto 1989 je bila v Sloveniji 22. junija 1990 v IMV REVOZ Novo mesto.

Kip »Zlato sonce«:	1. TOZD REVOZ IMV Industrija motornih vozil Novo mesto.
Plaketa »Zlato sonce«:	1. Gorenje Gospodinjski aparati Titovo Velenje, 2. ELAN Tovarna športnega orodja Begunje na Gorenjskem.
Medalja »Zlato sonce«:	1. Podjetje za vzdrževanje železniških vozil, Železniško gospodarstvo Ljubljana, 2. var. inž. Ivan Verhej, GIP »Gradis«, Gradbena enota, Maribor, 3. var. inž. Darko Cafuta, »Aero« TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode, 4. var. inž. Stanko Gabrovec, Tovarna dušika Ruše.

Na podlagi dokumentacije pripravila: Lučka Böhm